

*This Question Paper contains 8 printed pages.
(Sections - A, B, C & D)*

Sl.No.

10 (E)
(JULY, 2022)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks :80

Instructions :

- 1) Write in a clear and legible handwriting.
- 2) This question paper has four Sections A, B, C & D and Question Numbers from 1 to 54.
- 3) All questions are compulsory. There are only internal options.
- 4) The numbers to the right represent the marks of the question.
- 5) Draw neat diagrams wherever necessary.
- 6) New sections should be written in a new page. Write the answers in numerical order.
- 7) Question number 54 of section-D is of map filling. It is a compulsory question. only for the blind candidates separate question are given.

SECTION - A

Answer the following questions as required. (Each question carries 1 mark) [24]

■ **Match the following correctly :** [5]

(A)	(B)
1) Tana - Riri festival	(A) India
2) Kuchipudi	(B) 1981 A.D.
3) Rhino vision	(C) Andhra Pradesh
4) Mica	(D) 1995 A.D.
5) Air Pollution Act	(E) Rhino Project
	(F) Vadnagar

■ **State whether the following sentences are True or False:**

- 6) The stone inscription pillar at Sarnath is the best specimen of Sculpture. [1]
- 7) The earlier Buddhist literature was written in Tamil language. [1]
- 8) Fiscal policy means Government's strategy with respect to public expenditure and rising revenue, taxation and public loan policy. [1]
- 9) 1975 was celebrated as "Women Empowerment Year". [1]
- 10) Communalism is a hindrance to the progress of individual, society and nation. [1]

■ **Fill in the blanks with correct option from those given in the brackets :**

- 11) Wildlife protection Act was enacted in _____ A.D. [1]
(1975, 1979, 1972)
- 12) Salarjung Museum is at _____ city. [1]
(Hyderabad, Mumbai, Bhopal)
- 13) In second century, the famous, Grand Anicut Canal, was constructed across the _____ river. [1]
(Krishna, Kaveri, Koshi)
- 14) Irrigation by ponds is practiced more in the _____ states of India. [1]
(Eastern and Southern, Northern and Southern, Western and Eastern)
- 15) The rail route between Dibrugarh and Kanyakumari is the longest railway route in India, which is known as _____. [1]
(Vivek Express, Ashram Express, Shatabdi Express)

■ **Choose the correct option from those given below and answer the question :**

- 16) Which of the following statements is not correct? [1]
 - (A) India proved the feeling of "Vasudhaiva Kutumbakam" in the world.
 - (B) "I am proud to say that, I represent the religion that has taught the lesson of compassion and brotherhood, to the world!" Swami Vivekananda.
 - (C) Indian who believed in tolerance and universal brotherhood even welcomed Dutch and Britishers.
 - (D) Ancient Indian Torch bearers stressed upon economic unity of India.

- 17) Connect the following multipurpose projects with the beneficiary. States and select the correct order. [1]

(1) Bhakra Nangal	(a) Bihar
(2) Koshi	(b) Punjab
(3) Nagarjuna Sagar	(c) Gujarat
(4) Narmada	(d) Andhra Pradesh
(A) (1-b), (2-a), (3-c), (4-d)	
(B) (1-b), (2-a), (3-d), (4-c)	
(C) (1-d), (2-c), (3-b), (4-a)	
(D) (1-c), (2-d), (3-a), (4-b)	

- 18) 'Dharoi multi-purpose' Project constructed on which river? [1]

(A) Mahisagar	(B) Sabarmati
(C) Narmada	(D) Tapi

- 19) Economically, India is which type of country? [1]

(A) Developed	(B) Backward
(C) Developing	(D) Poor

- 20) Which of the following given services is not related to service sector? [1]

(A) Communication	(B) Health
(C) Banking	(D) Mining of raw metal

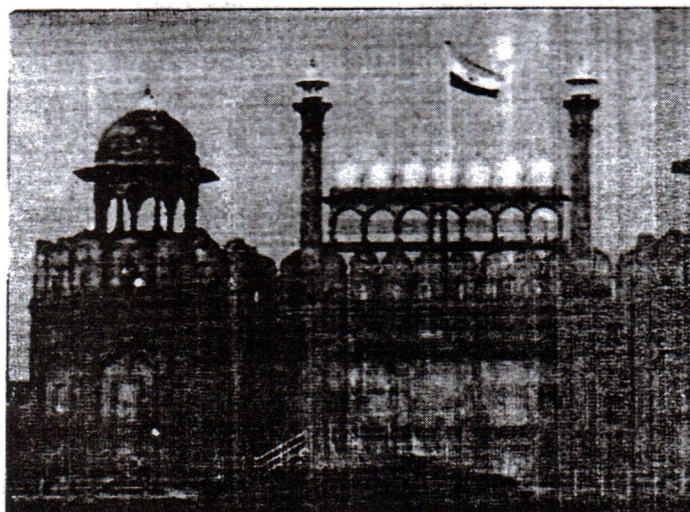
■ Answer the following questions in short :

- 21) During ascent to Everest which people work as labourers to carry goods of mountaineers? [1]
- 22) Which is the biggest railway station of Gujarat? [1]
- 23) Which countries have made their economic development through market system? [1]
- 24) Production from small pin to gigantic machines is included in which sector? [1]

SECTION - B

Answer any 9 questions out of 13 questions given below in 30 to 35 words : (Each question carries 2 marks) [18]

- 25) Explain, 'India is a land of ancient culture'. [2]
- 26) Aryans were nature lovers, Explain. [2]
- 27) Script writers have said that 'Bhavai' is an emotion oriented drama. Why? [2]
- 28) In Gujarat, during Solanki era the Patolas of Patan became world famous. Why? [2]
- 29) Identify, the monument in the given picture and give information about the monument. [2]

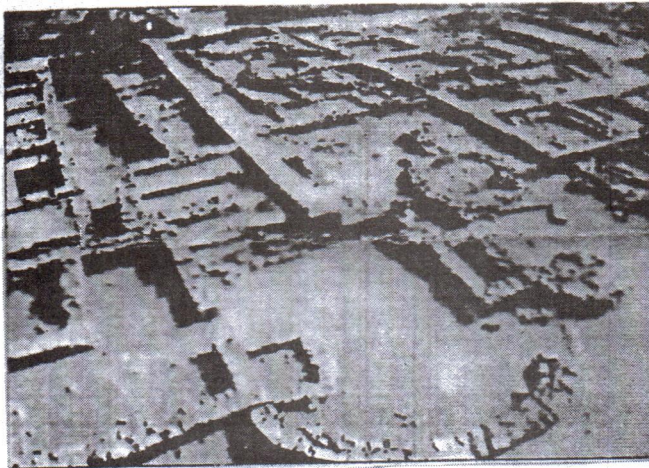
- 30) Ahmedabad could be known as a historical city? Why? [2]
- 31) State the reasons for the destruction of wildlife. [2]
- 32) Define the following : [2]
- 1) Bauxite
 - 2) Lead
- 33) State the uses of limestone. [2]

- 34) Today, cotton textile industry is facing a tough competition. Give reasons. [2]
- 35) Identify me :
 1) "Denim city of India"
 2) "Silicon valley of India" [2]
- 36) Explain the difference between rebellion and terrorism. [2]
- 37) State the economic effects of terrorism. [2]

SECTION - C

Answer any six (6) questions out of 9 questions given below in 60 to 80 words: [18]
(Each question carries 3 marks.)

- 38) See the picture given below and answer the following questions. [3]

- 1) Which ancient town planning is given in this picture?
 - 2) This town planning is found in which state of India?
 - 3) Give importance of this town planning.
- 39) There is a temple in North Gujarat, which is constructed in Iranian style of Art. Give information about the temple. [3]
- 40) Give information about the ancient Nalanda University, situated at Badgaon village of Patna district in Bihar. [3]

41) Define the following term :

[3]

- 1) Rare resources
- 2) Soil
- 3) Soil Erosion

42) State the remedies of soil conservation.

[3]

43) State the steps have been taken to conserve environment.

[3]

44) See the picture given below and write the full name of following Logos.

[3]

45) State which are the forms of consumer exploitation now a days?

[3]

46) Which schemes have been started by Gujarat Government to give equality to women? Explain.

[3]

SECTION - D

Answer any 4 questions out of 7 questions given below in 120 to 150 words.
Question No. 54 is compulsory.(Each question carries 4 marks)

[20]

47) Discuss ancient India's progress in medical Science and Surgery.

[4]

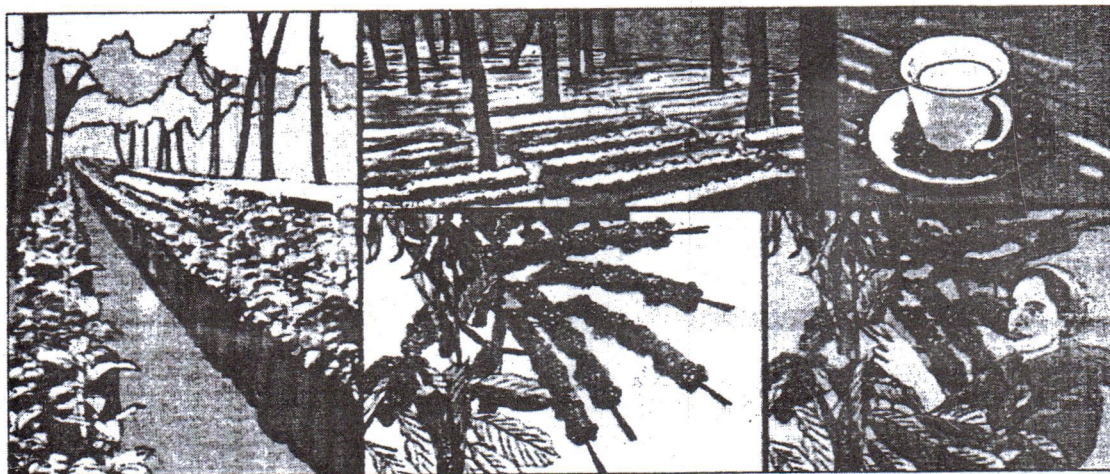
48) Which information are included in Vastushastra?

[4]

49) State the Technical and Institutional Reforms in Agriculture.

[4]

- 50) See the picture and identify the important beverages of India. Give information about the beverages. [4]

- 51) What is poverty? What are the characteristics of the people living below poverty line? [4]
- 52) Explain, the idea of world labour market. [4]
- 53) "Corruption" is a global problem. Explain it's adverse effects on economy or society. [4]

- 54) Show the following details with proper symbols at their proper places in the given outlined map of India. [4]

- (1) Desert soil
- (2) 'Kaziranga' - National Park.
- (3) One region producing Sugarcane
- (4) Iron and Steel industry - 'Bhadravati'

For Blind Candidates:

- (1) In which state of India desert soil is found.
- (2) In which state, is the 'Kaziranga' National Park situated?
- (3) Which state of India does produce more sugarcane.
- (4) Iron and steel industry 'Bhadravati' is in which state of India.

Sl.No. 000789

10 (G)

(JULY, 2022)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 80

સૂચનાઓ :

- 1) સ્પષ્ટ વંચાય તેવું હસ્તલેખન જાળવવું.
- 2) આ પ્રશ્નપત્રમાં ચાર વિભાગ A, B, C અને D છે. તથા 1 થી 54 પ્રશ્નો છે.
- 3) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે. આંતરિક વિકલ્પો આપેલા છે.
- 4) પ્રશ્નની જમણી બાજુમાં અંક તેના ગુણ દર્શાવે છે.
- 5) સૂચના પ્રમાણે આકૃતિઓ સ્વચ્છ, સ્પષ્ટ અને પ્રમાણસર દોરવી.
- 6) નવો વિભાગ નવા પાના પર લખવો. પ્રશ્નોના જવાબ ક્રમમાં લખવા.
- 7) પ્રશ્ન નં. - 54 નક્ષાપૂર્તિ ફરજિયાત છે. તેમાં ફક્ત અંધ વિદ્યાર્થીઓ માટે અલગ પ્રશ્નો છે.

વિભાગ - A

- નીચે આપેલા પ્રશ્નોના માઝ્યા મુજબ જવાબ લખો. (દરેકનો 1 ગુણ) [24]
- યોગ્ય જોડકાં જોડો. [5]

(A)

(B)

- 1) તાનારીરી મહોત્સવ
- 2) કુચીપુડી
- 3) રાઈનો વિઝન
- 4) અબરખ
- 5) વાયુ પ્રદૂષણ નિયંત્રણ ધારો

- (A) ભારત
- (B) ઈ.સ. 1981
- (C) આંધ્રપ્રદેશ
- (D) ઈ.સ. 1995
- (E) ગેંડા પરિયોજના
- (F) વડનગર

● નીચેના વિધાનો ખરાં છે કે ખોટાં તે જણાવો.

- 6) સારનાથનો સ્તંભ ભારતની શિલ્પકલાનો શ્રેષ્ઠ નમૂનો છે. [1]
- 7) પ્રારંભિક બૌદ્ધ સાહિત્ય તમિલ ભાષામાં લખાયું છે. [1]
- 8) રાજકોષીય નીતિ એટલે જાહેર આવક-ખર્ચ અંગેની નીતિ, કરવેરા વિષયક અને જાહેર ઋણની નીતિ. [1]
- 9) વર્ષ 1975 ને 'મહિલા સશક્તિકરણ' વર્ષ તરીકે ઉજવવામાં આવેલ છે. [1]
- 10) સાંપ્રદાયિકતા એ વ્યક્તિ, સમાજ અને રાષ્ટ્રના વિકાસને અવરોધતું પરિબળ છે. [1]

● નીચે આપેલી ખાલી જગ્યામાં યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી ખાલી જગ્યા પૂરો.

- 11) ઈ.સ. _____ માં વન્યજીવોને લગતો કાયદો અમલમાં આવ્યો છે. [1]
(1975, 1979, 1972)
- 12) સાલારગંજ સંગ્રહાલય _____ શહેરમાં આવેલું છે. [1]
(દેદરાબાદ, મુંબઈ, ભોપાલ)
- 13) _____ નદીમાંથી 'ગ્રાન્ડ એનિકટ' નામે જાણીતી નહેરનું નિર્માણ બીજી સદીમાં થયું હતું. [1]
(કૃષ્ણા, કાવેરી, કોસી)
- 14) તળાવો દ્વારા થતી સિંચાઈ _____ ના રાજ્યોમાં વધારે છે. [1]
(પૂર્વ અને દક્ષિણ, ઉત્તર અને દક્ષિણ, પશ્ચિમ અને પૂર્વ)
- 15) દિબ્રુગઢથી કન્યાકુમારીને જોડતો રેલમાર્ગ ભારતનો સૌથી લાંબો રેલમાર્ગ છે, જે _____ તરીકે જાણીતો છે. [1]
(વિવેક એક્સપ્રેસ, આશ્રમ એક્સપ્રેસ, શતાબ્દી એક્સપ્રેસ)

- નીચે આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ લખો.

16) નીચેનામાંથી કયું વિધાન સાચું નથી?

[1]

- (A) ભારતે 'વસુદૈવકુટુંબકમ્' ની ભાવનાને વિશ્વમાં સાકાર કરી છે.
 (B) 'મને કહેતાં ગર્વ થાય છે કે જે ધર્મનો હું પ્રતિનિધિ છું તે ધર્મે જગતને સહિષ્ણુતા અને વિશ્વબંધુત્વના પાઠો શીખવ્યા છે' ! - સ્વામી વિવેકાનંદ.
 (C) ડચ અને અંગ્રેજોને પણ સહિષ્ણુતા અને વિશ્વબંધુત્વમાં માનતી ભારતની પ્રજાએ આવકાર્યા.
 (D) પ્રાચીન ભારતના જ્યોતિર્ધરોએ ભારતની આર્થિક એકતા પર ભાર મૂક્યો હતો.

17) નીચેની બહુહેતુક યોજનાઓને તેના લાભાન્વિત રાજ્યની સાથે જોડી યોગ્ય ક્રમ પસંદ કરો.

[1]

(1) ભાખરા - નાંગલ	(a) બિહાર
(2) કોસી	(b) પંજાબ
(3) નાગાર્જુન સાગર	(c) ગુજરાત
(4) નર્મદા	(d) આંધ્રપ્રદેશ
- (A) (1 - b), (2 - a), (3 - c), (4 - d)
 (B) (1 - b), (2 - a), (3 - d), (4 - c)
 (C) (1 - d), (2 - c), (3 - b), (4 - a)
 (D) (1 - c), (2 - d), (3 - a), (4 - b)

18) ધરોઈ બહુહેતુક યોજના કઈ નદી પર નિર્માણ પામી છે?

[1]

- (A) મહીસાગર
 (B) સાબરમતી
 (C) નર્મદા
 (D) તાપી

19) આર્થિક રીતે ભારત કેવો દેશ છે?

[1]

(A) વિકસિત	(B) પછાત
(C) વિકાસશીલ	(D) ગરીબ

20) નીચે દર્શાવેલ કઈ બાબત સેવાક્ષેત્રમાં સામેલ નથી, તે ઓળખી બતાવો.

[1]

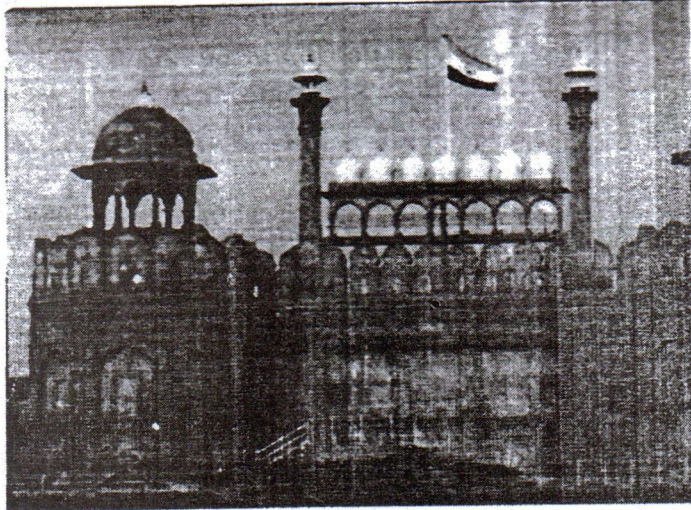
(A) સંદેશા વ્યવહાર	(B) આરોગ્ય
(C) બેંકિંગ	(D) ધાતુઓનું ખોદકામ

- નીચેના પ્રશ્નોના એક-બે શબ્દોમાં ઉત્તર લખો.

- 21) એવરેસ્ટ આરોહણ સમયે કયા લોકો સામાન ઊંચકવાનું કાર્ય કરે છે? [1]
- 22) ગુજરાતનું સૌથી મોટું રેલવે સ્ટેશન કયું છે? [1]
- 23) કયા દેશોએ પોતાનો આર્થિક વિકાસ બજાર પદ્ધતિથી કર્યો છે? [1]
- 24) ટાંકણીથી લઈને મોટા-મોટા યંત્રો સુધીનું ઉત્પાદન કયા ક્ષેત્રમાં કરવામાં આવે છે? [1]

વિભાગ - B

- નીચે આપેલા કુલ (13) તેર પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ (9) નવ પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (દરેકના 2 ગુણ)
(25 થી 37 પ્રશ્નોના ત્રીસથી પાંત્રીસ શબ્દોમાં જવાબ લખો.) [18]
- 25) 'ભારત પ્રાચીન સંસ્કૃતિ ધરાવતો દેશ છે' - વિધાન સમજાવો. [2]
- 26) આર્યો પ્રકૃતિપ્રેમી હતા - સમજાવો. [2]
- 27) શાસ્ત્રકારોએ લવાઈને 'ભાવપ્રધાન નાટકો' કહ્યાં છે. શા માટે? [2]
- 28) ગુજરાતમાં સોલંકી યુગનાં સમયગાળામાં પાટણનાં પટોળા જગતભરમાં વિખ્યાત બન્યા. શા માટે? [2]
- 29) નીચે દર્શાવેલ ચિત્રને ઓળખી તેનાં વિશે ટૂંકમાં માહિતી આપો. [2]

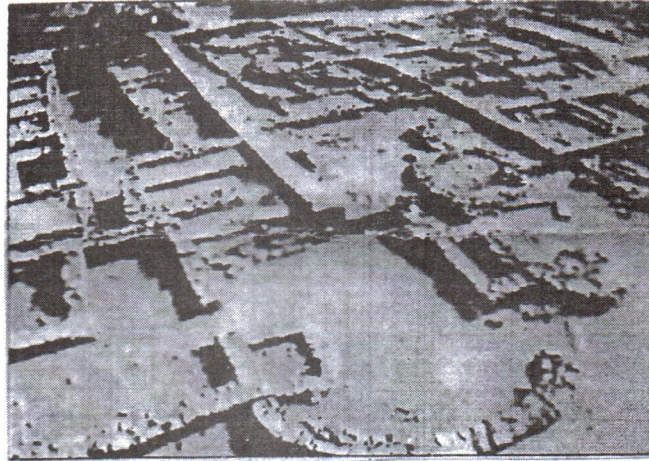

- 30) અમદાવાદની ઓળખ ઐતિહાસિક નગરી તરીકે થાય છે? શા માટે? [2]

- 31) વન્યજીવોનાં વિનાશનાં કારણો જણાવો. [2]
- 32) પારિભાષિક શબ્દોના અર્થ - : [2]
 (1) બોક્સાઈટ
 (2) સીસું
- 33) ચૂનાના પત્થરનો ઉપયોગ જણાવો. [2]
- 34) સુતરાઉ કાપડ ઉદ્યોગ કઈ-કઈ સમસ્યાનો સામનો કરી રહ્યો છે? [2]
- 35) મને ઓળખો : [2]
 (1) ડેનિમ સિટી ઓફ ઈન્ડિયા
 (2) સિલિકોન વેલી
- 36) આતંકવાદ અને બળવાખોરી વિશે તફાવત લખો. [2]
- 37) આતંકવાદની આર્થિક અસરો જણાવો. [2]

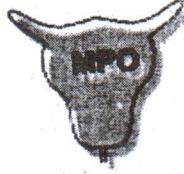
વિભાગ - C

- નીચે આપેલા કુલ નવ પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ છ પ્રશ્નોના મુદ્દાસર જવાબ લખો. પ્રશ્ન ક્રમાંક 38 થી 46 પ્રશ્નોના જવાબ આશરે 60 થી 80 શબ્દોમાં લખો. (દરેકના 3 ગુણ) [18]
- 38) નીચેનું ચિત્ર જોઈને સવાલોના જવાબો આપો. [3]

- (1) આ ચિત્ર કયા પ્રાચીન નગરનું છે?
- (2) આ ચિત્ર કયા રાજ્યમાં આવેલું છે?
- (3) આપેલ પ્રાચીન નગરની વિશેષતાઓ કઈ હતી?

- 39) ઉત્તર ગુજરાત સ્થિત મંદિર જેનું નક્શીકામ ઈરાની શૈલીમાં થયું છે, તે મંદિરનો પરિચય આપો. [3]
- 40) બિહારના પટણા જિલ્લાના બડગાંવ નામના ગામ પાસે પ્રાચીન નાલંદા વિદ્યાપીઠ આવેલી છે, તેની માહિતી આપો. [3]
- 41) આપેલ શબ્દોને વ્યાખ્યા સ્વરૂપે લખો. [3]
- (1) વિરલ સંસાધન
- (2) જમીન
- (3) જમીન ધોવાણ
- 42) ભૂમિ સંરક્ષણના ઉપાયો જણાવો. [3]
- 43) પર્યાવરણ સુરક્ષા માટેનાં પગલાંઓ જણાવો. [3]
- 44) નીચે આપેલા ચિત્રોને ઓળખીને તેનાં પૂરાં નામ લખો. [3]

- 45) વર્તમાન સમયમાં ગ્રાહકોનું શોષણ કઈ-કઈ રીતે થઈ શકે છે? [3]
- 46) ગુજરાત સરકારે મહિલા સમાનતા માટે કઈ-કઈ યોજનાઓ અમલમાં મુકેલ છે તે સમજાવો. [3]

વિભાગ - D

- નીચે આપેલા 47 થી 53 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ ચાર પ્રશ્નોના જવાબ 120 થી 150 શબ્દોમાં જવાબ લખો. અને પ્રશ્ન નં. 54 નક્ષો ફરજિયાત છે. (દરેકના 4 ગુણ) [20]
- 47) પ્રાચીન સમયથી ભારતે વૈદ્યકવિદ્યા અને શલ્ય ચિકિત્સા ક્ષેત્રે અભૂતપૂર્વ સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી છે. - સમજાવો. [4]
- 48) વાસ્તુશાસ્ત્રમાં કઈ માહિતીનો સમાવેશ થાય છે? [4]
- 49) કૃષિમાં ટેકનિકલ અને સંસ્થાકીય સુધારા જણાવો. [4]

50) આપેલ ચિત્ર ભારતના મુખ્ય પીણાનું છે, તે કયું પીણું છે? તે પાકની વિસ્તૃત માહિતી આપો. [4]

51) ગરીબી એટલે શું? ગરીબી રેખાથી નીચે જીવતાં લોકોનાં સામાન્ય લક્ષણો કયા-કયા હોય છે. [4]

52) વિશ્વ શ્રમબજારનો ખ્યાલ સ્પષ્ટ કરો. [4]

53) અસામાજિક પ્રવૃત્તિ-ભ્રષ્ટાચાર એ વૈશ્વિક દૂષણ છે - તેની અર્થતંત્ર અને સમાજ પર વિપરિત અસરો જણાવો. [4]

54) ભારતના રેખાંકિત નક્શામાં નીચેની વિગતો આપેલા નક્શામાં યોગ્ય સંજ્ઞાઓ વડે યોગ્ય સ્થાને દર્શાવો. [4]

- (1) રણ પ્રકારની જમીન
- (2) રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાન-કાઝીરંગા
- (3) શેરડી પકવતો પ્રદેશ
- (4) લોખંડ-પોલાદનું એક કેન્દ્ર-ભદ્રાવતી

• દષ્ટિહીન વિદ્યાર્થીઓ માટે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો.

- (1) રણ પ્રકારની જમીન કયા રાજ્યમાં આવેલી છે?
- (2) કાઝીરંગા-રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાન કયા રાજ્યમાં આવેલું છે?
- (3) ભારતમાં શેરડી પકવતા પ્રદેશો કયા કયા છે?
- (4) ભદ્રાવતી લોખંડ-પોલાદનું કેન્દ્ર કયા રાજ્યમાં આવેલું છે?

Sl.No.

10 (H)

(JULY, 2022)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 80

सूचनाएँ :

- 1) हस्तलेखन को स्पष्ट लिखिए।
- 2) इस प्रश्नपत्र में चार विभाग हैं A, B, C और D एवं कुल 1 से 54 प्रश्न हैं।
- 3) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं, आंतरिक विकल्प दिये गये हैं।
- 4) दाहिनी ओर प्रश्न के अंक दिये गए हैं।
- 5) सूचना के अनुसार आकृतियाँ स्वच्छ, स्पष्ट और उचित प्रमाण में बनाएँ।
- 6) नया विभाग नये पत्रे पर लिखिए। प्रश्नों के उत्तर क्रमानुसार दीजिए।
- 7) प्रश्न 54 नक्शापूर्ति का है। उसमें अंध विद्यार्थी के लिए अलग प्रश्न हैं।

विभाग - A

निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर मांग के अनुसार लिखिए। (प्रत्येक के 1 अंक)

[24]

- सही जोड़े बनाइए।

[5]

‘अ’

‘ब’

1) ताना-रीरी महोत्सव	(A) भारत
2) कुचीपुड़ी	(B) ई. स. 1981
3) राइनो विजन	(C) आंध्रप्रदेश
4) अभ्रक	(D) ई. स. 1995
5) वायु प्रदूषण नियन्त्रण धारा	(E) गेंडा परियोजना
	(F) वडनगर

• निम्नलिखित विधान सही है या गलत बताइए।

- 6) सारनाथ का स्तंभ भारत की शिल्पकला का श्रेष्ठ नमूना है। [1]
- 7) प्रारंभिक बौद्ध साहित्य तमिल भाषा में लिखा गया है। [1]
- 8) राजकोषीय नीति नीति अर्थात् सरकार की सार्वजनिक आय - व्यय की नीति, कर और सार्वजनिक ऋण की नीति। [1]
- 9) साल 1975 को 'महिला सशक्तिकरण' वर्ष के रूप में मनाया गया। [1]
- 10) सांप्रदायिकता व्यक्ति, समाज और देश के विकास में अवरोधक है। [1]
- सही विकल्प चुनकर रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए।
- 11) ई. सन् में वन्यजीवों से संबंधित कानून लागू हुआ। [1]
(1975, 1979, 1972)
- 12) सालार गंज संग्रहालय शहर में आया है। [1]
(हैदराबाद, मुंबई, भोपाल)
- 13) नदी में से 'ग्रान्ड एनीकट' नाम से प्रसिद्ध नहर का निर्माण दूसरी सदी में हुआ था। [1]
(कृष्णा, कावेरी, कोसी)
- 14) तालाबों द्वारा होने वाली सिंचाई के राज्यों में अधिक है। [1]
(पूर्व एवं दक्षिण, उत्तर एवं दक्षिण, पश्चिम एवं पूर्व)
- 15) डिब्रूगढ़ से कन्याकुमारी तक रेलमार्ग भारत का सबसे लम्बा रेलमार्ग है जो के नाम से प्रसिद्ध है। [1]
(विवेक एक्सप्रेस, आश्रम एक्सप्रेस, शताब्दी एक्सप्रेस)

• निम्नलिखित विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर उत्तर लिखिए।

16) नीचे में से कौन सा विधान सही नहीं है।

[1]

- (A) भारत वसुधैव कुटुम्बकम् की भावना को विश्व में साकार कर सका है।
- (B) 'मुझे कहते गर्व हो रहा है कि जिस धर्म का मैं प्रतिनिधि हूँ उस धर्म ने जगत को सहिष्णुता और विश्वबंधुत्व पाठ सिखाया है।' - स्वामी विवेकानंद
- (C) सहिष्णुता और विश्वबंधुत्व में मानती भारत की प्रजा ने डच और अंग्रेजों का भी सत्कार किया।
- (D) प्राचीन भारतीय ज्योतिर्धरो ने भी भारत की आर्थिक एकता पर बल दिया है।

17) नीचे की बहुउद्देशीय योजनाएँ उसके लाभान्वित राज्य के साथ जोड़े योग्य क्रम पसंद करो।

[1]

(1) भाखड़ा - नांगल	(A) बिहार
(2) कोसी	(B) पंजाब
(3) नागार्जुन सागर	(C) गुजरात
(4) नर्मदा	(D) आंध्रप्रदेश
- (A) (1 - B), (2 - A), (3 - C), (4 - D)
 (B) (1 - B), (2 - A), (3 - D), (4 - C)
 (C) (1 - D), (2 - C), (3 - B), (4 - A)
 (D) (1 - C), (2 - D), (3 - A), (4 - B)

18) धरोई बहुउद्देशीय योजना कौन सी नदी पर निर्माण किया है।

[1]

(A) मही सागर	(B) साबरमती
(C) नर्मदा	(D) तापी

19) आर्थिक रूप से भारत कैसा देश है।

[1]

(A) विकसित	(B) पिछड़ा
(C) विकास शील	(D) गरीब

20) नीचे दिये गये सेवा क्षेत्र में किस सेवा का समावेश नहीं होता है।

[1]

(A) संदेशा व्यवहार	(B) स्वास्थ्य
(C) बैंकिंग	(D) धातुओं की खुदाई

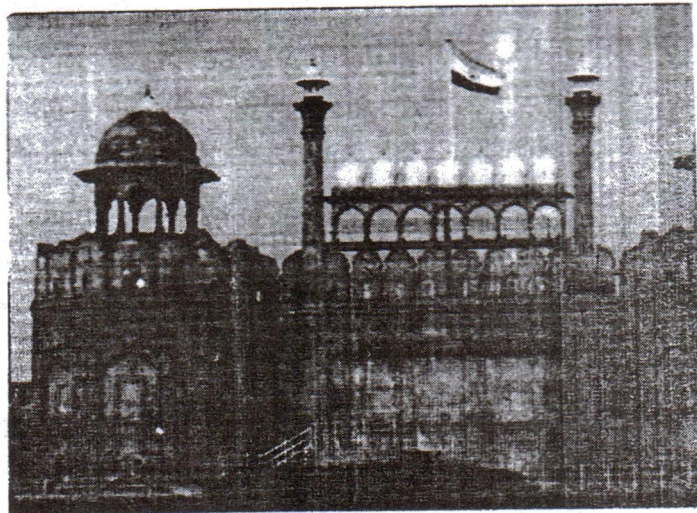
- निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर एक दो शब्दों में उत्तर लिखो।

- 21) एवरेस्ट आरोहण के समय कौन से लोग सामान उठाने का काम करते हैं। [1]
- 22) गुजरात का सबसे बड़ा रेलवे स्टेशन कौन सा है। [1]
- 23) कौन से देश ने अपने आर्थिक विकास बाजार पद्धति से किया है? [1]
- 24) पिन से लेकर बड़े-बड़े यंत्रों तक के उत्पादन का समावेश होता है। [1]

विभाग - B

- नीचे दिये कुल (13) तरह प्रश्नों में से कोई भी (09) नव प्रश्नों का उत्तर लिखो (प्रत्येक के 2 (दो) अंक) (25 से 37) प्रश्नों के (30 से 35 शब्दों में लिखो) [18]

- 25) 'भारत प्राचीन संस्कृति वाला देश हैं - यह विधान समझाइए। [2]
- 26) आर्य प्रकृति प्रेमी थे - समझाइए। [2]
- 27) शास्त्रकारों ने भवाई को 'भाव प्रधान नाटक' कहा है किस लिए? [2]
- 28) गुजरात में सोलंकी युग के समय काल दौरान पाटण का पटोला जग विख्यात बना किस लिए। [2]
- 29) नीचे दिए गए चित्र पहचानो और उसके विषय में संक्षिप्त में लिखो। [2]

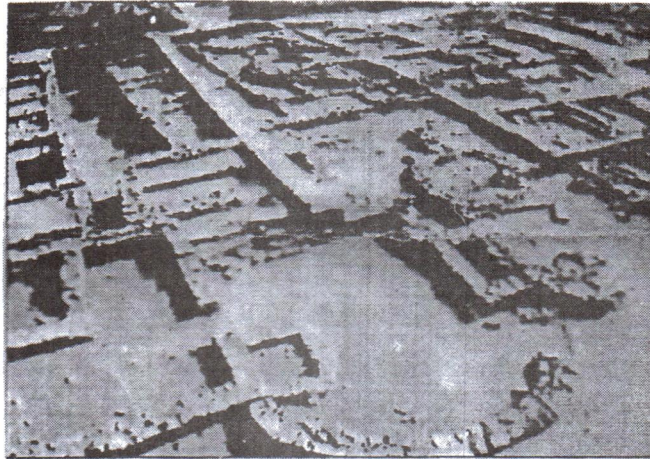

- 30) अहमदाबाद की पहचान ऐतिहासिक नगर की तरह है? किस लिए? [2]

- 31) वन्यजीवों के विनाश के कारण लिखो। [2]
- 32) परिभाषा शब्द का अर्थ लिखो : [2]
- (1) वॉक्साइड
- (2) सीसा
- 33) चूने का पत्थर का उपयोग लिखो। [2]
- 34) सूती कपड़ा उद्योग की समक्ष समस्याएँ बताइए। [2]
- 35) मुझे पहचानो [2]
- (1) डेनिम सिटी ऑफ इन्डिया
- (2) सिलिकोन वेली
- 36) आतंकवाद और विद्रोह के बीच भेद (अंतर) स्पष्ट कीजिए। [2]
- 37) आतंकवाद के आर्थिक प्रभाव समझाइए। [2]

विभाग - C

- नीचे दिये गये कुल 9 (नव) प्रश्नों में से कोई भी 6 (छह) प्रश्नों के मुदासर उत्तर लिखो (प्रत्येक के 3 अंक) (प्रश्न क्रमांक 38 से 46 प्रश्नों के उत्तर लगभग 60 से 80 शब्दों में लिखो) [18]
- 38) नीचे दिये गये चित्र देखकर प्रश्नों के उत्तर लिखो। [3]

- (1) यह चित्र कौन सा प्राचीन नगर का है?
- (2) यह चित्र कौन से राज्य में आया है?
- (3) दिये प्राचीन नगर की विशेषताएँ कौन सी थी?

- 39) उत्तर गुजरात स्थित मंदिर जिसका नक्काशी काम ईरानी शैली में हुआ है उस मंदिर का परिचय लिखिए। [3]
- 40) बिहार के पटना जिला के बडगाँव के पास प्राचीन नालंदा विद्यापीठ स्थित है उसके बारे में परिचय दो। [3]
- 41) दिये गये शब्दों के परिभाषा स्वरूप में लिखो। [3]
- (1) विरल संसाधन
 - (2) जमीन
 - (3) जमीन का कटाव
- 42) भूमि संरक्षण के उपाय बताइए। [3]
- 43) पर्यावरण की सुरक्षा के लिए उपाय बताइए। [3]
- 44) नीचे दिये गये चित्र को पहचान करके उसका पूरा नाम लिखो। [3]

- 45) वर्तमान समय में ग्राहक का शोषण कौन-कौन तरह से हो सकता है? [3]
- 46) गुजरात सरकार ने महिला समानता के लिए कौन-कौन सी योजनाएँ लागू की है? समझाइए। [3]

विभाग - D

- नीचे दिये गये 47 से 53 प्रश्नों में से कोई भी चार प्रश्नों के उत्तर 120 से 150 शब्दों में लिखो और प्रश्न नम्बर 54 नक्शा अनिवार्य है (प्रत्येक के 4 अंक) [20]
- 47) प्राचीन काल से भारत ने वैदिक विद्या और शल्य चिकित्सा के क्षेत्र में अभूतपूर्व सिद्धि प्राप्त की है। समझाइए। [4]
- 48) वास्तुशास्त्र में किन-किन बातों का समावेश होता है। [4]
- 49) कृषि में तकनीकी एवं संस्थागत सुधार बताइए। [4]

50) दिये गये चित्र भारत के मुख्य पेय का है वह कौन सा पेय है वह फसल के बारे सविस्तार वर्णन कीजिए।

[4]

51) गरीबी अर्थात क्या? गरीबी रेखा के नीचे जीवन जीने वाले लोगो के लक्षण लिखिए। [4]

52) विश्व श्रम बाजार की संकल्पना समझाइए। [4]

53) असामाजिक प्रवृत्ति भ्रष्टाचार यह वैश्विक दूषण है - उसकी अर्थतंत्र और समाज पर विपरीत प्रभाव लिखो। [4]

54) भारत के रेखांकित नक्शा में निम्नलिखित विगतो को योग्य संज्ञा के द्वारा, दिए नक्शा में योग्य स्थान पर दर्शाइए। [4]

- (1) रेगीस्तानी प्रकार की जमीन
- (2) राष्ट्रीय उद्यान - काजीरंगा
- (3) गन्ना बुवाई का प्रदेश
- (4) लोहा - फौलाद का एक केन्द्र - भद्रावती

• अंध विद्यार्थीयों के लिए निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखो।

- (1) रेगीस्तानी प्रकार की जमीन कौन से राज्य में आयी है?
- (2) काजीरंगा राष्ट्रीय उद्यान कौन से राज्य में आया है?
- (3) भारत में गन्ना बुवाई का प्रदेश कौन-कौन सा है?
- (4) भद्रावती लोहा-फौलाद का केन्द्र कौन से राज्य में आया है?

